

«Askatasunak, segurtasunaren arloan, helburu kolektiboa izan behar du, ez indibiduala»

Delitua Prebenitzeko Gidaren egileak, Cesar San Juan eta Laura Vozmediano, Psikologian doktoreak dira, Euskal Herriko Unibertsitatean kriminologia zientziei lotutako hainbat irakasgai ematen dituzte, hala nola Krimen Arloko Psikologia, Psikologia Juridikoa, Ingurumen Kriminologia eta Portaera Antisozial eta Deliktiboen Prebentzioa. Bion artean kaleratutako argitalpen horren eta jendarte gero eta gehiago kezkatzen duten beste gai batzuen gainean hitz egin du San Juanek adeitasun handiz.

Auzoak diseinatzean espazioak antolatu eta egokitzeak delinkuentzia murrizten lagun dezakeela diozue zeuen gidan. Modu nabarmenean?
Gure ustez, oso garrantzitsua da, batez ere beste jendarte politika batzuekin uztartuta.

Mapa batean kokatzen badiugu, adibide batzuk jartzearen, azken urtean egindako bortxaketak, pisuetan egindako lapurretak edo bide publikoetan egindako ebasketak, egiazta dezakegu horien banaketa ez dela halabeharraren ondorio, baizik eta delitu bakoitzerako gune jakin batzuetan biltzen direla. Hau da, hiri-ko gune batzuetan delitu baten biktima izateko aukera handiagoa da beste batzuetan baino. Horrek esan nahi du lekuon ezaugarri fisiko edo sozialekin zerikusia duen zerbaitek delitu tasan eragina duela. Jakina, delinkuentzia guztia ez

CESAR SAN JUAN EHU-KO IRAKASLE ETA IKERTZAILEA

Laura Vozmedianorekin batera egin duen Delitua Prebenitzeko Gidan, segurtasuna eta askatasuna ditu hizpide, besteak beste, San Juanek

Xabier Izaga Gonzalez

da desagerraraziko espazioak birdiseinatuz soilik, baina oso kontuan hartu beharreko estrategia da; batez ere, esan bezala, beste jendarte politika batzuekin uztartzen bada.

**Badirudi segurtasuna uler-
tzeko modurik zabalduena
automatikoki eta bakarrik
poliziarekin edo zaintza zer-
bitzu pribatuekin lotzen dela;
beraz, metodo hertsatzaile-
kin. Zuek proposatzen ditu-
zuen estrategiek pertsonen
bizi kalitatea hobetzea dute
ardatz, mehatxuaren edo zi-
gorraren beldurraren orde.**

Egia esan, ikuspegi kriminolo-
gikotik, segurtasun objektiboa
eta segurtasunaren pertzep-
zioa bi fenomeno ezberdin di-
ra, batzuetan elkarri lotuta ere
ez daudenak. Hau da, delitu
gutxien egiten diren lekuetan
ez da beti jendea seguruago
sentitzen. Hiri arriskutsuetan
bizi garela etengabe aldarrika-
tzen duten diskurtso politiko-
ak, komunikabideen agenda,
jendarte kohesioaren desinte-
grazioa... segurtasunik ezaren
sentsazio desorekatua sor de-
zaketen elementuak dira. Tes-
tuinguru horretan, poliziaren
presentzia handiagoa eskatzea
da ohikoena. Nolanahi ere, ez
nago ados poliziaren presen-
tzia ezinbestean hertsapenare-
kin lotzearekin. Erlazio hori
polizia eredu tradizionalekin
lotuta dago, baina XXI. men-
deko poliziaren ezaugarri na-
gusia jendarte sarearekin egi-
ten dituen aliantzak dira,
komunitateko segurtasuna el-
karlanean kudeatzeko.

**Bizikidetzaz, «gaur egungo
erronka garrantzitsuenetako
bat», lortzeko, segurtasun eta
askatasun giro «zentzuzkoa»
izatea ezinbestekoa dela dio-
zue, baita bizikidetzaz honda-**

**tzen laguntzen duen fenome-
no bat murriztea ere: beldu-
rra. Delinkuentziak eragiten
duena? Askotan poliziak be-
rak eragiten duena...?**

Beldurra ez du delinkuentziak
eragiten. Edo, nahi baduzu, ez
du, funtsean, delinkuentziak
eragiten, gure testuinguruan
behintzat. Gizarte konplexu
batean bizi gara eta logikoa da
bizikidetzari erasotzen dioten
gatazkak eta arau haustea egotea.
Baina Euskal Herrian, eskualde
bereziki seguru batean, beldurra
ez da delinkuentziatik elikatzen.
Esan dizudan bezala, diskurtso
sozial eta politikoetatik elikatzen
da edo, jakina, segurtasunaren
industria loratu batetik ere bai.
Poliziaren presentziak, hurbiltasun
eredu batetik, baldintza normaletan,
murriztu egiten du segurtasunik
ezaren pertzepzioa.

**Zure ustez, auzoko bizitzan
integratuta dagoen polizia
batek kontrol beharra eta be-
har horretan babestutako
gehiegikeriak gutxituko li-
tuzke, eta are delitua bera ere
bai, azken buruan?**

Gu, gidan ikus daitekeenez,
«herritarrengan zentratutako
polizia» esaten diogunaren de-
fendatzaile sutsuak gara: hur-
bileko polizia, komunitate po-
lizia, auzo polizia, etab.

Dena den, polizia sail askok
ulertu dute hurbileko polizia,
besterik gabe, hirian zehar pa-
seatzen dabilen oinezko poli-
zia bikote gehiago jartzea dela.
Eta hori, agian, ezinbesteko
baldintza da, baina inola ere ez
nahikoa. Gakoa ez da poliziak
kalean egotea, herritarrekin
ezartzen den harreman mota
baizik. Horretarako, poliziak
auzo elkarteekin aliantzak sor-
tu behar ditu, ikastetxeetara
joan behar du, aldizka merka-

tarien elkarteekin bildu behar du eta kolektibo ahulen ahotsa entzun behar du.

Pertsonak ardatz dituen polizia baten ereduak, ikus dezakegun bezala, polizia kulturen kontzepzioa errotik aldatzea eskatzen du, eta ez gizartean duen rolari dagokionez bakarrik. Gizarteak ere poliziari buruz duen pertzepzioa aldatu behar du.

Ez da erraza izango. Zer proposatzen duzue horretarako?

Hori lortzeko, ez da nahikoa eredu aldaketaren beharraz gutxi gorabehera sentsibilizata dauden polizia sail batzuen asmo ona. Polizia akademietara joan beharra dago, poliziaren prestakuntzan benetako aldaketa behar baita. Komunikazio trebetasunak, gatazkak kudeatzeko teknikak, arazo sozialak aztertze eta horietan esku hartzeko ereduak eta abar, gaitasun esanguratsuagoak izango dira ihesetan gidatzea, defentsa pertsonala edo su armaz tiro egitea baino. Agente askok ez dute arma zorrotik aterako beren ibilbide profesional osoan. Badakit gogoeta hauek oso kritikatuak izango direla, baina etorkizuneko poliziaz ari gara, ez iraganez.

Hainbat polizia estrategia eta eredu aztertzen dituzue, bi «muturren» arabera: kontrola oinarri duena eta pertsonen hurbiltasunera bideratutakoa. Bigarrena litzateke ideala? Segurtasuna askatasunaren muga sahistezintzat jo ohi da. Bien arteko oreka lortzea litzateke kontua? Horrek esan nahiko luke nolabaiteko bateraezintasuna dagoela.

Hain zuzen ere, badirudi filosofia bat ezartzen ari dela,

Aurreko orrialdean, Cesar San Juan; goian, San Juan eta Laura Vozmediano Nagore IRAOLA | EHU - EHU

«Agente askok ez dute arma zorrotik aterako beren ibilbide profesional osoan. Badakit gogoeta hauek oso kritikatuak izango direla, baina etorkizuneko poliziaz ari gara, ez iraganez»

nahitaez askatasuna eta segurtasuna kontrajartzen dituen, eta filosofia horren arabera, azkenean sinetsiko dugu batean lortutako maila bakoitza bestearen defizitaren kontura eskuratu dela. Logika naturala, beraz, oreka bilatzen saiatzea da. Ikuspegi horretatik, azkenean ontzat ematen dira zaintza kamerak, aurpegia ezagutzeko gailuak, pribatasunaren galera, aireportuetako miaketak, etab. Mundu kezkarri samarra geratzen ari zaigu eta, seguru asko, gure seme-alabei utzi nahiko geniekeenetik urrun samar dagoen zerbait.

Zergatik iruditzen zaizue «ezinbestekoa» jendartearen parte-hartzea?

Arestian esandakoarekin lotu nuke; izan ere, segurtasunaren eta askatasunaren arteko «oreka» bilatzera bultzatzen gaituen filosofia horrek, dio-

zun bezala helburu bateraez gisa ulertzen dituenak, biztanleria erakunde pasibo bat dela uste baduzu baino ez du zentzurik; alegia, uste baduzu herritarrek ez dutela protagonismo handirik beren segurtasunaren kudeaketan. Kudeaketa baketsua esan nahi dugu. Azpimarratu egiten dut, herrialde batzuetan askatasun hori kalean armaturik joateko askatasuntzat hartzen delako. Hori Far West delakoa da; ez naiz ari horretaz hitz egiten. Askatasunak, segurtasunaren arloan, helburu kolektiboa izan behar du, ez indibiduala.

Azken batez, komunitatea subjektu aktibotzat hartzen badugu, ondorio oso garrantzitsu batera iritsiko gara: segurtasuna askatasunaren nolakotasuna da eta, beraz, zatietan dira.

Zortzigarren kapituluari, herritarrei begirako polizia ere-

duari dagokionez, jardunbide egokien adibide gisa, «gazteak eta etorkinak barne» zehazten duzue. Zergatik bi kasu horien espezifikazioa?

Izenburuak nolabaiteko asmo ironikoa zuen; izan ere, herritartasunaz hitz egiten denean, batzuetan baztertu egiten dira kolektibo jakin batzuk, herritartasun estatusa mereziko ez balute bezala. Zer esango dugu haurtzaroz edo adinekoek, zuzenean ez-herritarren kategoria ematen baitaie, erabaki politikoetan duten garrantzirik ezagatik. Kasurik onenean, badirudi herritartasun maila desberdinak daudela, hau da, «beste batzuk baino herritarragoak» diren pertsonak. Tira, begi bistakoa da, baina komeni da gogoraraztea denok garelako herritarrak, edozein adinetakoak, edozein erlijiotakoak, edozein joera politikotakoak, edozein herrialdetakoak.